

ВРШЊАЧКА ПРИХВАЋЕНОСТ У ИНКЛУЗИВНОМ ОБРАЗОВАЊУ

Миља Вујачић и Рајка Ђевић (2022). *Вршњачка прихваћеност у инклузивном образовању*. Београд: Институт за педагошка истраживања, 24см, 205 стр.

Научну монографију „Вршњачка прихваћеност у инклузивном образовању”, чије су ауторке Миља Вујачић и Рајка Ђевић, објавио је 2022. године Институт за педагошка истраживања (Београд). Монографија представља резултат истраживања образовне праксе у области инклузивног образовања у београдским основним школама чији је циљ био да се испита социјална прихваћеност ученика који имају тешкоће у развоју. Заступљеност различитих облика дискриминације ученика у образовноваспитном систему представља проблем савремене друштвене заједнице, при чему су ученици који имају тешкоће у развоју изложени највећем ризику. С друге стране, прихваћеност ученика који имају тешкоће у развоју од стране вршњака у инклузивном образовном контексту предуслов је њиховог успешног развоја, о чему сведочи садржај ове монографије. Ауторке приступају темељној анализи различитих аспеката феномена социјалне прихваћености ученика који имају тешкоће у развоју у одељењима редовне школе. Социјална прихваћеност је, према њиховим речима, условљена бројним чиниоцима који се односе на самог ученика, али такође и на вршњаке, наставнике, школу и друштво у целини.

Садржај монографије „Вршњачка прихваћеност у инклузивном образовању” представљен је кроз пет главних поглавља: 1) Социјална прихваћеност ученика у теорији и истраживањима; 2) Положај деце која имају тешкоће у развоју у породици и друштву; 3) Инклузивнио образовање – ка социјалној прихваћености ученика који имају тешкоће у развоју; 4) Приказ и резултати истраживања у београдским основним школама; 5) Закључна разматрања. На самом крају се налази обиман списак коришћене литературе који сведочи о томе колико су ауторке монографије детаљно и посвећено приступиле проучавању наведене проблематике.

У првом поглављу, „Социјална прихваћеност ученика у теорији и истраживањима”, ауторке представљају значења кључног појма у свом раду – *социјална прихваћеност ученика*, те разматрају различите аспекте социјалног функционисања појединца. Потом указују на значај социјалне прихваћености за развој ученика и разматрају методолошке поступке који су у досадашњим истраживањима коришћени приликом испитивања тог феномена. На самом крају овог поглавља ауторке представљају доступне емпиријске налазе других истраживања о социјалној прихваћености ученика који имају тешкоће у развоју. Ово поглавље представља основу за грађење разумевања социјалне прихваћености ученика у оквиру целокупног образовног система.

У другом поглављу, „Инклузивно образовање – ка социјалној прихваћености ученика који имају тешкоће у развоју”, ауторке поткрепљују своју основну претпоставку о томе да је одрастање у функционалном окружењу, које одликују квалитетни односи између свих актера, кључно за несметани развој сваког појединца. Посебну пажњу посветиле су анализи специфичности породичног окружења деце која имају тешкоће у развоју и положају ове деце и њихових родитеља у друштву.

Кључно питање којим су се ауторке водиле приликом писања трећег поглавља чији је назив „Инклузивно образовање – ка социјалној прихваћености ученика који имају тешкоће у развоју” односи се на то какво образовно окружење може да пружи подстицајне услове за развој и учење деце која имају тешкоће у развоју. С тим у вези, представљен је развој идеје о инклузивном образовању, која се постепено формирала као резултат препознавања неповољног социјалног положаја деце која имају развојне тешкоће. У овом поглављу се истиче улога наставника у подстицању социјалне прихваћености ученика. Поменута улога подразумева формирање позитивних ставова према ученицима који имају тешкоће у развоју, стварање повољног социоемоционалног окружења у одељењу, креирање флексибилног окружења за учење у функцији уважавања различитости међу ученицима и усвајања и унапређивања њихових социјалних вештина.

У четвртном поглављу, „Приказ и резултати истраживања у београдским основним школама”, детаљно је представљена методологија истраживања које су ауторке реализовале. Поред циља истраживања који смо навели у првом параграфу овог приказа, ауторке описују и узорак свог истраживања. Настојале су да приступе истраживању наведене проблематике уважавајући перспективе различитих актера у процесу образовања – учитеља, предметних наставника који су уједно били у улози одељенских старешина, ученика различитих узрастних категорија који припадају двама групама (групи ученика који немају тешкоће у развоју и групи ученика који имају различите тешкоће у емоционалном, социјалном, когнитивном и физичком развоју). Оваква структура узорка, који су чинили учитељи и наставници, доприноси значају реализованог испи-

тивања и разликује се од многобројних истраживања у овој области у којима се социјална прихваћеност ученика сагледава искључиво из угла ученика. У овом поглављу такође су представљене квантитативне и квалитативне методе истраживања које су коришћене приликом прикупљања и анализирања података. Примењене су социометријске технике вршњачке номинације и рангирања како би се испитао степен социјалне прихваћености и социјални статус у одељењу ученика који имају тешкоће у развоју. Како би биле испитане перцепције учитеља и одељенских старешина о социјалном статусу ученика који имају тешкоће у развоју, примењен је упитник за учитеље и одељенске старешине оних одељења у којима је реализовано социометријско истраживање. Комбиновање различитих техника и инструмената допринело је обухватнијем сагледавању проблема који су ауторке испитивале. Добијени резултати истраживања приказани су у оквиру шест целина: 1) степен социјалне прихваћености ученика који имају тешкоће у развоју; 2) различите димензије њиховог социјалног статуса; 3) повезаност пола, школског успеха и нивоа образовања родитеља са социјалном прихваћеношћу ученика; 4) наставничке перцепције социјалног статуса ученика који имају тешкоће у развоју; 5) кључни чиониоци који утичу на социјални статус ових ученика и 6) начини унапређивања социјалних интеракција и прихваћености ученика који имају тешкоће у развоју у редовним одељењима.

У последњем поглављу, „Закључна разматрања”, следи сумирање кључних налаза добијених у поменутом истраживању, те анализа њиховог значења у контексту савремених изазова у вези са праксом инклузивног образовања. У овом поглављу се такође разматрају педагошке импликације за унапређивање социјалног положаја ученика који имају тешкоће у развоју и њихове прихваћености у групи вршњака. На крају ауторке предлажу теме за будућа истраживања у овој области.

Посебан квалитет приказане монографије представља то што је написана концизно и релативно једноставним стилем што је чини пријемчивом за читање. Стога, може се закључити да је ова монографија намењена како истраживачима, тако и наставницима, родитељима, студентима друштвено-хуманистичких наука и свима који су заинтересовани за област инклузивног образовања. Између осталог, одабиром креативног дизајна корица ове књиге, ауторке су показале да су приликом израде научне монографије посветиле пажњу не само садржају, већ и њеној форми, која поред свега до сада наведеног доприноси њеном укупном квалитету. Потребно је поменути и то да је представљено дело резултат дугогодишњег научноистраживачког рада ауторки у области инклузивног образовања, те да су оне до сада оствариле значајан научни допринос објављивањем бројних радова у овој области.

Имајући у виду изнесене констатације, може се закључити да ова публикација представља вредан допринос науци, те да је намењена широком кругу читалаца и да је, између осталог, значајан ресурс будућим истраживачима у области инклузивног образовања.

*мср Јелена С. Медар Златковић, истраживач-сарадник
Институт за педагошка истраживања, Београд, Србија*